

NATURVÄRDESIKONTROLL SAMT FÖRBJUPAD ARTIKONTROLL AV GROD- OCH KRÄLDJUR

Hermanstorp, Haninge kommun

Om dokumentet

Ecogain AB på uppdrag av Haninge kommun.

Naturvärdesinventering samt fördjupad artinventering av grod- och kräldjur i Hermanstorp, Haninge kommun.

Utredningen har genomförts under april–oktober 2020.

Följande personer har medverkat i inventeringen:

Claes Vernerback – Projektledning, beskrivningar och bedömningar. Biolog med god erfarenhet av groddjursinventeringar.

Malin Löfgren – Naturvärdesinventering, beskrivningar och bedömningar. Malin är utbildad biolog med inriktning ekologi och naturvård och har stor erfarenhet av naturinventeringar och ekologiska bedömningar i olika naturmiljöer.

Ursula Zinko – Kvalitetsgranskning. Ekolog och senior konsult med lång erfarenhet av ekologiska frågor, artskyddsutredningar och naturbedömningar.

Samtliga är verksamma vid Ecogain AB.

Stefan Andersson – Underkonsult, grod- och kräldjursinventering. Disputerad expert med runt 30 års erfarenhet av arbete med grod- och kräldjur.

För bakgrundskartor i rapporten gäller © Lantmäteriet, öppna data. Ortofoton redovisas med tillstånd av Haninge kommun.

INNEHÅLL

INLEDNING	4
Om projektet	4
Syfte med inventeringarna	4
Metodik	4
RESULTAT	8
Översiktlig beskrivning	8
Naturvärdesinventering	8
Grod- och kräldjursinventering	13
Skyddad natur och omgivande landskap	13
SAMLAD BEDÖMNING	16
Buffertzoner	16
Konsekvenser av detaljplanen	16
KÄLLOR	17
Webbsidor	17
Litteratur	17

INLEDNING

Kapitlet ger en introduktion till projektet och syftet med inventeringarna. Den använda metoden för respektive inventering beskrivs också.

Om projektet

Haninge kommun har tagit fram en detaljplan för området Hermanstorp (nedan omvandlingsplanen; svart markering i figur 1). Hermanstorp är ett före detta fritidshusområde som nu ska byggas om för att förbättra förutsättningar för permanentboende. Området ligger nära Vega station och ca 2 km nordväst om centrala Handen. Ett område i norra delen av omvandlingsplanen har lyfts ur planen och utreds nu som en egen detaljplan för att bygga en förskola (nedan förskoleplanen; röd markering i figur 1).

Som underlagsutredningar inför exploateringen har kommunen anlitat Ecogain att utföra en naturvärdesinventering (NVI) samt en grod- och kräldjursinventering. Resultat av fältbesök och annan kunskapssammanställning presenteras i denna rapport.

Syfte med inventeringarna

Syftet med en naturvärdesinventering är att identifiera och avgränsa de geografiska områden i landskapet som är av positiv betydelse för biologisk mångfald samt att dokumentera och naturvärdesbedöma dessa. Med naturvärde avses i detta sammanhang endast betydelse för biologisk mångfald.

Syftet med en fördjupad artinventering i detta projekt är att undersöka eventuell förekomst av grod- och kräldjursarter samt göra en bedömning av hur eventuella förekommande arter använder olika delar av inventeringsområdet.

NATURVÄRDE

Med naturvärde avses i den här rapporten betydelse för biologisk mångfald.

Metodik

Naturvärdesinventering

Naturvärdesinventeringen har gjorts enligt svensk standard SS 199000:2014 (SIS Swedish Standard Institute 2014) med ambitionsnivån *NVI på fältnivå medel*. Det innebär att naturvärdesobjekt ned till en storlek av 0,1 hektar har eftersökts och kartlagts i fält.

Naturvärdet har bedömts i fyra naturvärdesklasser (1, 2, 3 och 4):

- Naturvärdesklass 1 Högsta naturvärde – störst positiv betydelse för biologisk mångfald
- Naturvärdesklass 2 Högt naturvärde – stor positiv betydelse för biologisk mångfald
- Naturvärdesklass 3 Påtagligt naturvärde – påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald
- Naturvärdesklass 4 Visst naturvärde – viss positiv betydelse för biologisk mångfald

Området besöktes i fält 2020-06-18. Bedömningarna grundar sig på slutsatser från fältbesök och annan tillgänglig kunskap om området. Kunskap om området har inhämtats från Skogsdataportalen, Skogens pärlor, Våtmarksinventeringen, Naturvårdsverket, historiska kartor på www.kartbild.com och Artportalen.

Naturvärdesinventeringen omfattar samtliga naturmiljöer i inventeringsområdet. Undersökningar under ytan i vattenmiljöer har dock inte ingått i uppdraget.

Naturvärdet har bedömts utifrån bedömningsgrunderna art och biotop. Vid bedömning av artvärde har även resultatet från grod- och kräldjursinventeringen använts.

I naturvärdesbedömningen ingår även att bedöma om naturmiljön i respektive objekt utgör Natura 2000-naturtyp. Att ett område bedöms utgöra en Natura 2000-naturtyp är endast ett sätt att beskriva naturmiljön och dess kvalitet och innebär inte att det är ett skyddat område.

Samtliga fynd av naturvårdsarter har rapporterats till Artportalen.

Grod- och kräldjursinventering

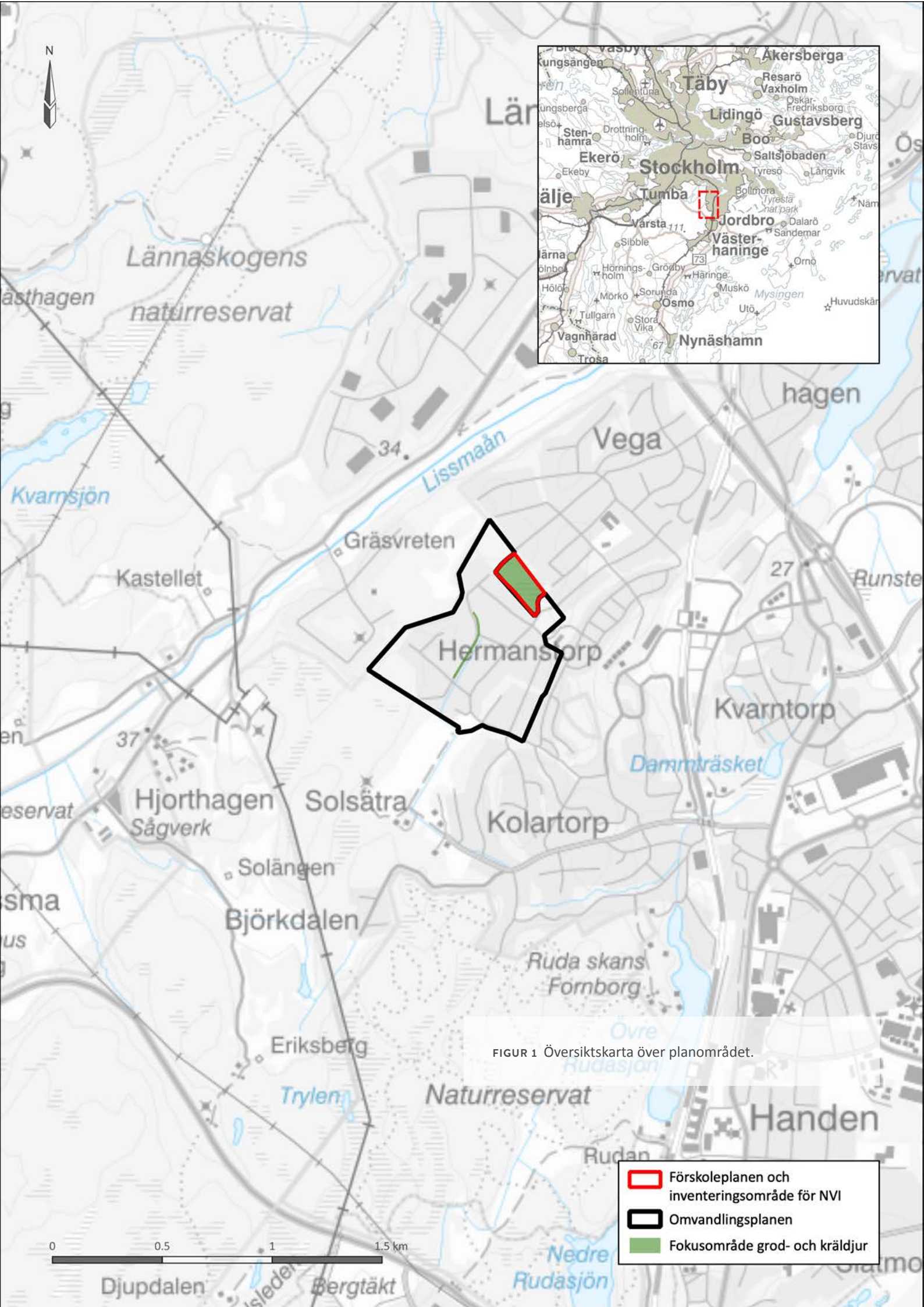
Kräldjuren har inventerats dagtid vid soligt väder genom att söka igenom lämpliga livsmiljöer för de potentiellt förekommande arterna. Våren är en lämplig tid på året då lufttemperaturen fortfarande är relativt låg och kräldjuren därför exponerar sig i solen för att höja kroppstemperaturen.

Groddjuren inventerades under kvällstid efter mörkrets inbrott. Groddjuren har sin fortplantningsperiod under våren och vid den tidpunkt som inventeringen genomfördes. Under fortplantningen är groddjuren huvudsakligen nattaktiva för att kunna utöva fortplantningsbestyren i skydd av mörkret. Inga fällor användes utan groddjuren observerades med hjälp av pannlampa genom att leta i lämpliga miljöer inom planområdena.

Fältbesök har utförts 2020-04-15.

Inventeringsområde

Inventeringsområdet för naturvärdesinventeringen utgörs av förskoleplanen (se röd markering i figur 1). Grod- och kräldjursinventeringen har utförts i lämpliga miljöer inom både omvandlingsplanen och förskoleplanen, vilket har sammanfallit med inventeringsområdet för naturvärdesinventeringen samt diket längs med Solsätravägen (se gröna områden i figur 1). Övriga områden inom omvandlingsplanen har inte bedömts utgöra potentiella livsmiljöer för grod- och kräldjur.

FIGUR 1 Översiktskarta över planområdet.

- Förskoleplanen och inventeringsområde för NVI
- Omvandlingsplanen
- Fokusområde grod- och kräddjur

RESULTAT

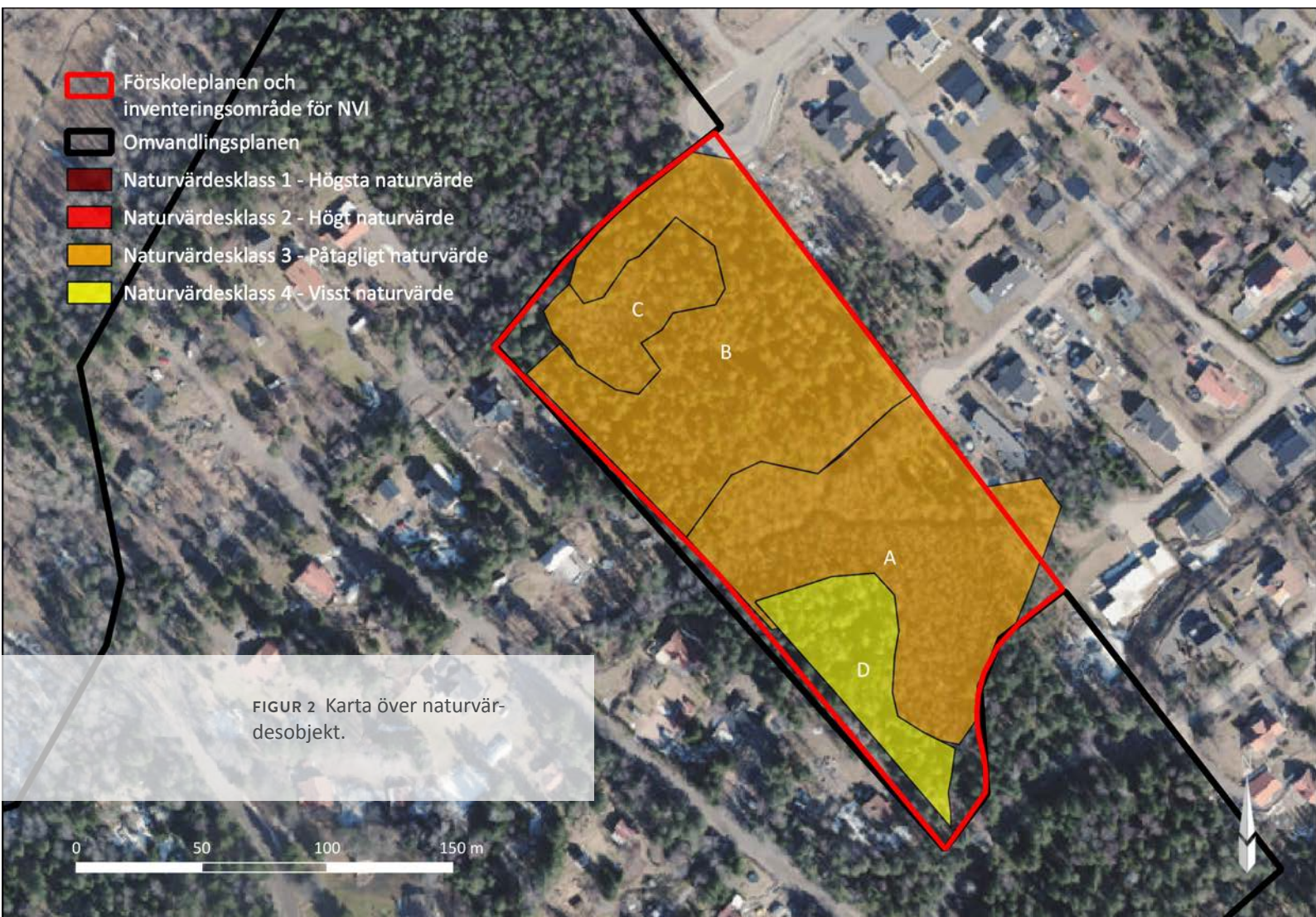
I detta kapitel ges en översiktlig beskrivning av planområdet samt resultatet av inventeringarna.

Översiktlig beskrivning

Hermanstorp är ett relativt glest bebyggt villaområde med oexploaterade områden i de norra och västra delarna. Inne i villaområdet finns ett antal vattenförande diken. I skogspartiet i norra delen finns sumpskog med ett par småvatten med vattenspegel.

Naturvärdesinventering

Vid naturvärdesinventeringen identifierades tre naturvärdesobjekt av klass 3 - påtagligt naturvärde och ett naturvärdesobjekt av klass 4 - visst naturvärde. Objekten utgör nästan hela förskoleplanen (se figur 2). Nedan ges en beskrivning av de identifierade naturvärdesobjekten.

Objekt A, Sumpskog

Beskrivning: Objektet består av en aldominerad sumpskog med inslag av björk, gran och tall, och ett buskskikt med bland annat rikligt med brakved. De flesta av träden har välutvecklade höga socklar vilket visar att området kontinuerligt, och under en lång följd av år varit blött och fuktigt. På de större socklarna har torrare partier bildats på vilka både tall och gran har etablerat sig. Vattenkänsliga träd, som till exempel tall och gran, som vuxit upp på de nedre delarna av socklarna har successivt dött under perioder av högvatten vilket skapat en kontinuitet av död ved. I hela området finns relativt rikligt med död ved, både stående torrakor och liggande trädstammar och grenar.

Markskiktet domineras av olika mossor framförallt skuggstjärnmossa och olika arter vitmossa. Naturvårdsarten kransmossa noterades på några platser.

Genom sumpskogen rinner en 50–70 centimeter bred bäck. Majbräken växer rikligt utefter bäcken. Därutöver består vegetationen i och runt bäcken

FIGUR 3 | Objekt A.

bland annat av topplösa, strandlysing, flaskstarr, sjöfräken, ältranunkel och svalting. Bäckens är delvis rätad.

Naturvärdesklass: 3 Påtagligt naturvärde

Motivering: Sumpskog med lång skoglig kontinuitet, träd på välutvecklade socklar och relativt gott om död ved ger området ett påtagligt biotopvärde. Naturvårdsarten kransmossa noterades och vid groddjursinventeringen vanlig groda (se nedan) vilket ger ett visst artvärde. Sammantaget ger det objektet ett påtagligt naturvärde.

Objekt B, Tallskog

Beskrivning: Objektet utgörs i huvudsak av hällmark bevuxen med gles äldre tallskog med inslag av björk och gran. Skogen är åldersblandad men flera av träden är över 100 år gamla. Markskiktet domineras av blåbärsris och, i områden med mera ljusinsläpp, av olika gräs. Här finns en måttlig mängd död ved, främst i form av liggande trädstammar och grenar. Delar av marken är mycket sliten och upptrampad vilket kan förklaras av att objektet ligger som

FIGUR 4 | Objekt B.

en enklav mellan ett nybyggt villaområde i nordost och ett förtätat fritidshusområde i sydväst. Den slitna marken drar ner biotopvärdet något. Här finns dock gott om substrat som har förutsättningar att hysa rödlistade arter av exempelvis insekter.

Några exemplar av naturvårdsarten grönpyrola noterades vilket indikerar naturvärden knutna till äldre, naturligt uppkommen barrskog. Den fridlysta arten liljekonvalj växte spritt i objektet.

Naturvärdesklass: 3 Påtagligt naturvärde

Motivering: Naturligt uppvuxen, talldominerad barrskog med lång skoglig kontinuitet, förekomst av äldre träd och måttlig förekomst av död ved ger ett visst biotopvärde. Fynd av naturvårdsarten grönpyrola samt en livskraftig stam av den fridlysta arten liljekonvalj ger ett visst artvärde. Sammantaget ger det objektet ett påtagligt naturvärde.

Objekt C, Mindre skogkärr

Beskrivning: Objektet består av ett mindre, skogsbevuxet kärr. Centralt i kärret ligger en öppen klarvattenyta med flikiga kanter och flera mindre öar. Trädskiktet består främst av klibbal och senvuxen gran och tall på väl utvecklade socklar. Runt våtmarken växer äldre tall och gran på torrare mark. I kärret växer rikligt med flaskstarr och topplösa medan markskiktet i övrigt domineras av skuggstjärnmossa och olika vitmossarter. I kanterna av kärret växer bland annat harsyra, humleblomster och blodrot. Signalarten kransmossa är spridd runt kärret.

Naturvärdesklass: 3 Påtagligt naturvärde

Motivering: Skogskärr med förhållandevis opåverkad hydrologi, öppen vattenyta, senvuxna träd på socklar och måttlig mängd död ved ger ett påtagligt biotopvärde. Signalarten kransmossa och fynd av mindre vattensalamander vid groddjursinventeringen (se nedan) ger ett visst artvärde. Sammantaget har objektet ett påtagligt naturvärde.

Objekt D, Talldominerad barrskog

Beskrivning: Medelålders barrskog med inslag av äldre tall, uppväxande yngre gran och visst lövinslag. Några av tallarna har utvecklad så kallad pansarbark vilket innebär att de är minst 100 år gamla. Något enstaka torr-

FIGUR 5 | Objekt C.

trädstämman står i objektet som för övrigt innehåller mycket lite död ved. Markskiktet är friskt och blåbärsris dominerar vegetationen. Områdets naturvärden är knutna till de äldre tallarna.

Naturvärdesklass: 4 Visst naturvärde

Motivering: Medelålders barrskog på frisk mark med inslag av flera äldre tallar ger ett visst biotopvärde. Artvärdet är så vitt känt obetydligt.

FIGUR 6 | Objekt D.

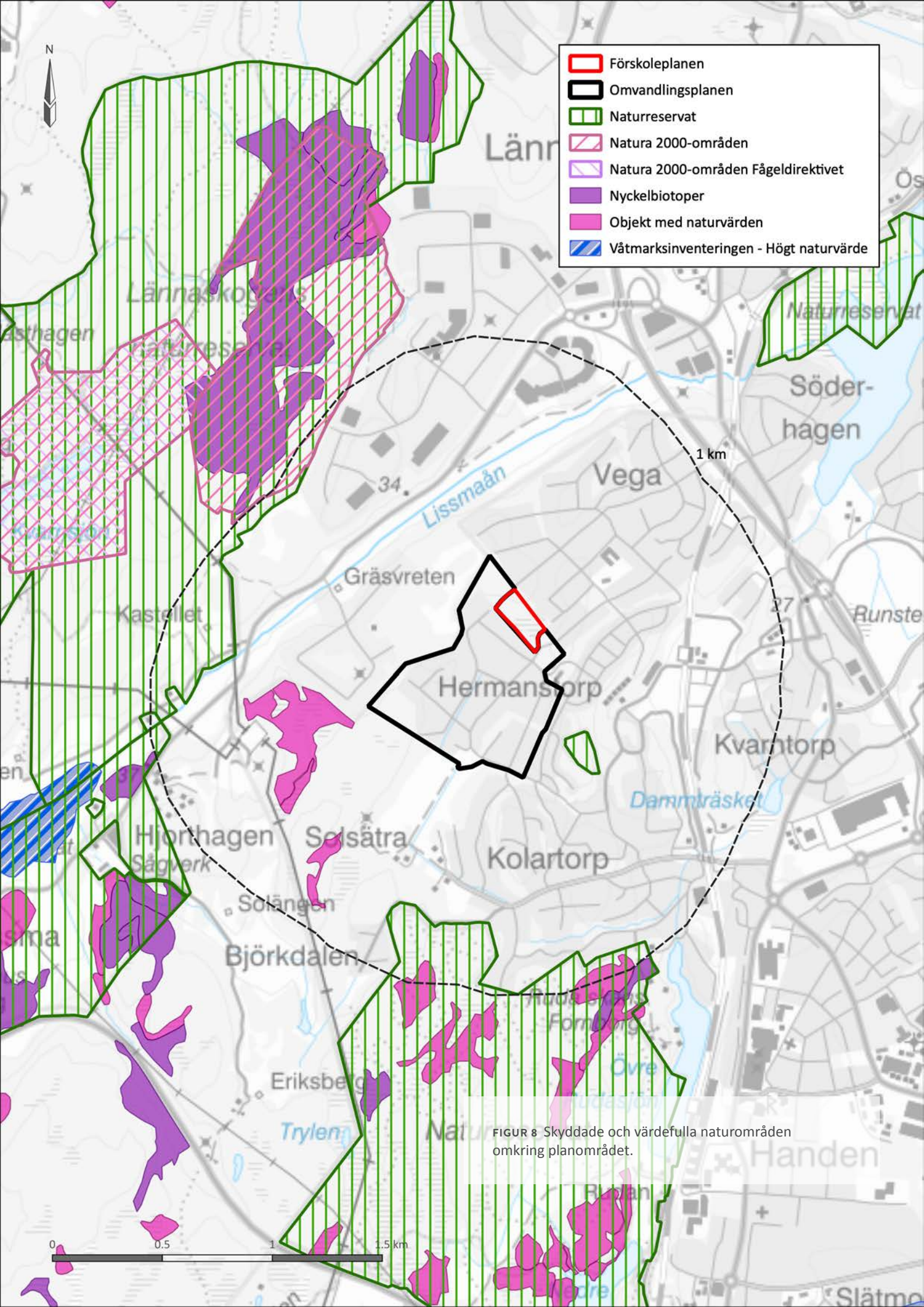
Grod- och kräldjursinventering

Under fältbesöket hittades två groddjursarter: vanlig groda och mindre vattensalamander. Grodan hittades i ett exemplar i bäcken i förskoleplanen (se område 2 i figur 7). Mindre vattensalamander hittades i två exemplar i skogskärret (se område 1 i figur 7). Förekomsten av groddjur bedöms som låg i området. Landmiljöerna för groddjur i planområdena utgörs av de kvarvarande skogspartierna i villaområdet och den kvarvarande sumpskogen i norra delen. Inga kräldjur hittades under inventeringen.

Skyddad natur och omgivande landskap

Det finns inga skyddade naturområden inom det inventerade området. I omgivande landskap finns dock ett flertal skyddade och värdefulla naturområden (se figur 8). Inom 1 kilometer omkring planområdet finns fyra naturreservat, ett Natura 2000-område, fem av Skogsstyrelsens objekt med naturvärde samt en nyckelbiotop. Omgivande värdefulla naturmiljöer utgörs främst av barrskog, hållmarker och våtmarker.

- Förskoleplanen
- Omvandlingsplanen
- Naturreservat
- Natura 2000-områden
- Natura 2000-områden Fågeldirektivet
- Nyckelbiotoper
- Objekt med naturvärden
- Våtmarksinventeringen - Högt naturvärde

FIGUR 8 Skyddade och värdefulla naturområden omkring planområdet.

Fridlysta arter

Vid naturvärdesinventeringen noterades att liljekonvalj växer spritt inom naturvärdesobjekt B. Liljekonvalj är skyddad enligt artskyddsförordningen § 9. Det innebär att det är förbjudet att gräva eller dra upp exemplar av växten med rötterna. Det är också förbjudet att plocka eller på annat sätt samla in exemplar av växten för försäljning eller andra kommersiella ändamål. Vid grod- och kräldjursinventeringen hittades en individ av vanlig groda och två individer av mindre vattensalamander. Båda arterna är skyddade enligt artskyddsförordningen § 6. Där framgår att det är förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar av djuren. Det är också förbjudet att ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon. Samtliga arter är upptagna i bilaga 2 av artskyddsförordningen.

Andra naturvårdsintressanta arter

Vid naturvärdesinventeringen påträffades även signalarterna kransmossa och grönpyrola.

SIGNALART

Signalarter är arter som indikerar att ett område kan ha höga naturvärden

NATURVÅRDSART

Naturvårdsarter är ett samlingsbegrepp för skyddade arter, rödlistade arter, typiska arter för Natura 2000-naturtyp, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter.

Det är arter som indikerar att ett område har naturvärde eller som i sig själv är av särskild betydelse för biologisk mångfald.

ARTSKYDDSFÖRORDNINGEN

Artskyddsförordningen är en lagstiftning som bland annat innebär fridlysning av ett antal arter.

Till förordningen hör två listor med arter, bilaga 1 och 2. Förenklat kan man säga att alla de listade arterna är fridlysta, d.v.s. man får inte samla in, skada eller döda de listade arterna. För arterna i bilaga 1 är dessutom arternas livsmiljöer skyddade och får inte förstöras.

Artskyddsförordningen införlivar EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning.

SAMLAD BEDÖMNING

I detta kapitel redovisas en samlad bedömning av områdets naturvärde.

Det inventerade området utgörs av ett mindre skogsparti med hög kontinuitet, som innehåller både sumpskog, öppna vattenspeglar och hållmarksskog. Naturvärdesobjekten utgör samma sorts naturtyper som finns inom närliggande skyddade naturområden, vilket gör att det lilla området som inventeringsområdet utgör kan fungera som stepping stone-länk för att stärka de ekologiska spridningssambanden i omgivningen.

Naturvärdesobjektens värde är främst knutna till den skogliga kontinuiteten samt områdets hydrologi. Även om enstaka individer groddjur hittades vid inventeringen bedöms planområdena inte hysa några betydande värden som livsmiljö för grod- eller kräldjur. Båda groddjursarter som hittades vid inventeringen är vanligt förekommande både i landet och regionen. Naturmiljöerna inom planområdena bedöms inte vara viktiga för arternas bevarandestatus på vare sig lokal, regional eller nationell nivå.

Buffertzoner

För att undvika påverkan på identifierade naturvärden rekommenderas en generell buffertzon kring naturvärdesobjekten på minst 20 meter inom vilken inga grävnings- eller schaktningsarbeten utförs och inga träd avverkas, samt att försiktighet vidtas vid arbete kring diken, vattendrag och fuktig mark.

Konsekvenser av detaljplanen

De identifierade naturvärdena inom främst objek B och C kan komma att påverkas negativt eller helt försvinna av planerna genom avverkning av träd och grävningsarbeten som skadar trädens rötter samt markens hydrologi. Förskoleplanen bedöms inte möjlig att genomföra om planområdets naturvärden ska säkras. Om buffertzoner enligt ovan används så bedöms naturvärdena inte påverkas av omvandlingsplanen.

KÄLLOR

Webbsidor

Uppgifter om nyckelbiotoper och andra skogliga värden har hämtats från www.skogsstyrelsen.se 2020-07-16

Uppgifter om artförekomster (även skyddsklassat) har erhållits från Hanine kommun 2020-05-29

Uppgifter om rödlistade arter har hämtats från www.artdatabanken.slu.se/artfakta

Uppgifter om Natura 2000-områden och naturreservat har inhämtats från Naturvårdsverkets sida skyddadnatur.naturvardsverket.se

Uppgifter om Natura 2000-naturtyper och typiska arter i dessa har sökts i Naturvårdsverkets vägledning

Litteratur

Naturvårdsverket 1997: Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000.

Nitare, J. & Skogsstyrelsen 2019: Skyddsvärd skog - Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsens Förlag.

SIS Swedish Standards Institute 2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Svensk standard SS 199000:2014.

SIS Swedish Standards Institute 2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Komplement till SS 199000. Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.

på uppdrag av

Haninge
kommun

